

PANDECTELE

ROMÂNE

ROMANIAN PANDECTS

1/2020

Wolters Kluwer
Romania

13 **Mircea DUȚU**

Când „războiul drepturilor” devine „cataclism economic”

DOSAR – ASPECTE JURIDICE ALE PANDEMIEI SARS-COV2

17 **Claudiu Constantin DINU**

Câteva considerații referitoare la impactul Decretului Președintelui României nr. 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în derularea proceselor civile

28 **Daniel-Mihail ȘANDRU**

Tipologia protecției datelor cu caracter personal în situații de criză medicală: coronavirus COVID-19

44 **Dan CIMPOERU**

Unele comentarii privind legalitatea Ordinului nr. 74534/2020 privind stabilirea modului de detașare/delegare a personalului medical și auxiliar pe perioada stării de urgență

DOCTRINĂ

53 **Carolina Maria NIȚĂ**

Conflictul de jurisdicții și conflictul de legi în materie de divorț, autoritate părintească și obligații de întreținere minor. (Caz practic: U.S.A. și România)

70 **Petruța-Elena ISPAS**

Exproprierea de fapt

80 **Teodor BODOAȘCĂ, Andrei – Bogdan MURGU**

Considerații privind libertatea copilului de a-și exprima opinia și dreptul acestuia de a fi ascultat

90 **Emőd VERESS, János SZÉKELY**

Relativitatea efectului pozitiv al autorității lucrului judecat. Oscilații doctrinare și jurisprudențiale

112 **Dumitru-Daniel ȘERBAN**

Dreptul de petiționare în România. Studiu de caz

133 **Diana Flavia BARBUR**

Exercitarea autorității părintești. O privire spre viitor

141 **Bogdan Mihai DUMITRU, Adina Maria Alexandra POPESCU**

Considerații cu privire la instituția renunțării la aplicarea pedepsei

PROTECȚIA JURISDICȚIONALĂ A DREPTURILOR FUNDAMENTALE

153 Mihaela MAZILU-BABEL

Starea de urgență pentru prevenirea răspândirii COVID-19 și jurisprudența CEDO incidentă: articolele 2, 3, 5, 8, 10 și 15 din Convenție

DIN ARHIVA PANDECTELOR ROMÂNE

173 Eugen PETIT

Închiriere. Contract afectat de o condițiune pentru toată durata lui. Neaplicarea art. 1012 C.C Condiție simplă potestativă. Dacă constituie o clauză inoperantă conform Decretului-Lege 1420/920. Soluție negativă. Evacuare. Data. Aplicațiune (1) și (2)

JURISPRUDENȚĂ COMENTATĂ

183 Mihai MAREȘ

Neregularitatea actului de sesizare a instanței constând în hotărârea judecătorului de cameră preliminară, pronunțată în urma soluționării plângerii împotriva soluției de netrimiteră în judecată. Remedii juridice

188 Mihai MAREȘ

Înșelăciune. Încălcarea dreptului de a realiza împăcarea sau medierea prin menținerea incertitudinii privind legea penală mai favorabilă. Nerespectarea principiului nemijlocirii. Trimiterea cauzei spre rejudecare în vederea respectării principiului dublului grad de jurisdicție

198 Mihai MAREȘ

Recunoașterea și executarea de către autoritățile judiciare române a unui ordin european de anchetă având ca obiect audierea unui martor prin videoconferință

205 PRACTICĂ NEUNITARĂ

JURISPRUDENȚĂ NAȚIONALĂ

215 Mandat european de arestare. Predarea persoanei solicitate către autoritățile judiciare din Italia (*C. Apel Timișoara, secția penală, sentința penală nr. 69 /PI din 25 martie 2020*)

220 Extrădare. Amânarea predării persoanei extrădabile până la ridicarea restricțiilor de circulație dintre România și SUA (*C. Apel București, secția a II-a penală, sentința penală nr. 60 din 19 aprilie 2020*)

225 Violență în familie. Evacuarea din locuința familiei după expirarea perioadei de izolare (*Judecătoria Iași, secția civilă, sentința civilă nr. 3043/2020*)

229 Contestație la executare. Zile de eliberare anticipate (*I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 460 din 1 octombrie 2019, www.scj.ro*)

237 Andrei DUȚU

Germania: impactul măsurilor de carantină adoptate în contextul epidemiei de SARS-COV-2 asupra statului de drept

ISTORIA JURIDICĂ

245 Mircea DUȚU

Un centenar care nu trebuie uitat și ignorat: cel al Tratatului de la Trianon!

Câteva considerații referitoare la impactul Decretului Președintelui României nr. 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în derularea proceselor civile

Conf. univ. dr. Claudiu Constantin DINU

Facultatea de Drept, Universitatea din București

ABSTRACT

The article analyzes the impact of the Decree of the President of Romania no. 195/2020 on civil proceedings, aspects enshrined in art. 41-42, and art. 44 respectively, of Annex 1. The analysis of these "legislative novelties" in the Romanian procedural landscape aims at identifying and proposing solutions that may lead in the near future to a consistent practice, while ensuring, even during this difficult period, a predictable civil trial.

Keywords: *SARS-CoV-2, state of emergency, civil proceedings, presidential decree.*

REZUMAT

Articolul analizează impactul Decretului Președintelui României nr. 195/2020 asupra proceselor civile, aspecte consacrate de art. 41-42, respectiv art. 44 din Anexa 1. Analiza acestor „noutăți legislative” în peisajul procedural românesc are drept scop identificarea și propunerea de soluții care pot conduce în viitorul apropiat la o practică unitară, cu asigurarea, și în această perioadă dificilă, a unui proces civil predictibil și previzibil.

Cuvinte-cheie: *SARS-CoV-2, stare de urgență, procese civile, decret prezidențial.*

Legislație relevantă: Decretul Președintelui României nr. 195/2020

A. Aspecte prealabile

Respect pentru oameni și cărți

În data de 16 martie 2020, având în vedere evoluția situației epidemiologice internaționale determinată de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2 și luând act de evoluția situației epidemiologice pe teritoriul României și de evaluarea riscului de sănătate publică, Președintele României a emis Decretul nr. 195/2020 (numit în continuare „Decret”) privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României^[1].

În Anexa nr. 1 la acest Decret – Măsuri de primă urgență cu aplicabilitate directă, respectiv în Capitolul V – Domeniul justiție, au fost reglementate^[2] o serie de reguli cu privire la derularea proceselor civile și penale aflate pe rolul instanțelor judecătorești.

Prin prezentul material ne propunem să analizăm impactul acestor dispoziții din Decret *cu privire la procesele civile*, aspecte consacrate de art. 41-42, respectiv art. 44 din Anexa 1. Analiza acestor „noutăți legislative” în peisajul procedural românesc nu a plecat de la ideea de a avea o abordare critică a celor reglementate, ci dorim să identificăm și să propunem soluții care pot conduce în viitorul apropiat la o practică unitară, cu asigurarea, și în această perioadă dificilă, a unui proces civil predictibil și previzibil.

B. Caracterul normativ al dispozițiilor analizate

Decretul nr. 195 din 16 martie 2020 a fost emis de Președintele României în temeiul art. 93 alin. (1) din Constituția României care prevede că Președintele *poate institui starea de urgență* în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale, solicitând Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia, respectiv art. 100 din Constituție care statuează în sensul că în exercitarea atribuțiilor sale, Președintele României *emite decrete* care se publică în Monitorul Oficial al României.

Emiterea acestui Decret s-a realizat și în conformitate cu art. 3 și art. 10 din O.U.G. nr. 1/1999^[3] care definesc starea de urgență, respectiv *impun contrasemnarea* unui decret de instituire a stării de urgență de către Prim-ministru.

Prin competența conferită de art. 93 din Constituție, Președintele României are posibilitatea de a *institui starea de urgență*, pe întreg teritoriul țării, stare care reprezintă cel mai ridicat pericol pentru stat, aspect care justifică gestionarea acestei situații de către șeful statului^[4].

În doctrina de specialitate^[5] acest decret de instituire a stării de urgență este încadrat *în categoria actelor normative*, soluție la care achiesăm având în vedere și următoarele argumente suplimentare:

- art. 93 alin. (1) din Constituție menționează expres că „Președintele instituie” starea de urgență, în condițiile legii, ceea ce semnifică faptul că se recunoaște acestuia *atribuția de a*

^[1] Publicat în M. Of. nr. 212 din 16 martie 2020 și aprobat de Parlamentul României prin Hotărârea din 19 martie 2020.

^[2] Art. 41-47 din Anexa 1.

^[3] Ordonanța de Urgență nr. 1 din 21 ianuarie 1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență a fost publicată în M. Of. nr. 22 din 21 ianuarie 1999.

^[4] Ș. Deaconu, *Constituția României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 870.

^[5] Ș. Deaconu, p. 870, *idem*.

legifera, pe acest segment (desigur, cu contrasemnarea decretului de către prim-ministru și cu aprobarea ulterioară a Parlamentului^[6]).

Respect pentru oameni și cărți

- prin emiterea decretului de instituire a stării de urgență, nu se instaurează numai această stare, ci se reglementează *obligatoriu și alte aspecte impuse* de art. 14 din O.U.G. nr. 1/1999: „decretul de instituire a stării de asediu sau a stării de urgență *trebuie să prevadă* următoarele: a) motivele care au impus instituirea stării; b) zona în care se instituie; c) perioada pentru care se instituie; c¹) măsurile de primă urgență care urmează a fi luate; d) drepturile și libertățile fundamentale al căror exercițiu se restrânge, în limitele prevederilor constituționale și ale art. 4 din prezenta ordonanță de urgență; e) autoritățile militare și civile desemnate pentru executarea prevederilor decretului și competențele acestora; f) alte prevederi, dacă se consideră necesare”.

În lumina acestor dispoziții legale concluzionăm că Decretul nr. 195/2020 are **caracter normativ**, iar toate dispozițiile sale *au valoare normativă de lege*, urmând a fi analizate ca atare.

În fine, tot cu privire la aplicarea în timp și spațiu a Decretului, trebuie avut în vedere că starea de urgență a fost *instituită pentru întreg teritoriul României* (ceea ce semnifică că urmează a se aplica tuturor proceselor civile de pe teritoriul țării noastre), pentru o *perioadă de 30 de zile* de la publicare în Monitorul Oficial^[7], rezultând că aceste dispoziții urmează a-și înceta efectele la sfârșitul perioadei prevăzute^[8]. Totodată, în conformitate cu art. 3 din Decret, în scopul prevăzut la art. 2, se stabilesc măsurile de primă urgență cu *aplicabilitate directă și imediată* prevăzute în anexa nr. 1, anexă care include în Capitolul V dispoziții privitoare la Domeniul Justiției. Ca atare, noile dispoziții legale *sunt de imediată aplicare* (deci se aplică proceselor și executărilor silite în curs), cu excluderea art. 24-25 și art. 27 C. pr. civ.

C. Impactul Decretului Președintelui României nr. 195 din 16 martie 2020 cu privire la derularea proceselor civile

Prevederile Decretului cu privire la judecarea cauzelor civile împarte aceste procese în două categorii, cu reguli procedurale aplicabile diferite, care *derogă de la dreptul comun*, după cum urmează:

- I. Procese civile de urgență deosebită.
- II. Alte procese civile decât cele urgență deosebită.

I. Procese civile de urgență deosebită

În ceea ce privește prima categorie, aceste procese civile de urgență deosebită urmează a fi stabilite de Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru cauzele de

^[6] Soluția normativă este similară *ordonanțelor de urgență* care sunt adoptate de Guvern, produc efecte juridice de la publicare în Monitorul Oficial și trimitere spre aprobare Parlamentului, chiar dacă sunt supuse ulterior votului în acest for legislativ (n.a.).

^[7] Dacă nu devine aplicabil art. 15 din O.U.G. nr. 1/1999 – în funcție de evoluția situațiilor de pericol, Președintele României, cu înțuviințarea Parlamentului, poate prelungi durata stării instituite (n.a.).

^[8] Consecințele juridice/procesuale ale acestor dispoziții legale urmează a se produce, așa cum vom arăta, în prezentul material, și după expirarea stării de urgență (n.a.)

competența acesteia și, respectiv, de colegiile de conducere ale curților de apel pentru cauzele de competența lor și pentru cauzele de competența instanțelor care funcționează în circumscripția lor teritorială [art. 42 alin. (1) din Decret]. În această privință Consiliul Superior al Magistraturii dă îndrumări, în vederea asigurării unei practici unitare, colegiilor de conducere ale instanțelor menționate cu privire la modul de stabilire a cauzelor care se judecă pe durata stării de urgență.

Din analiza textului legal se poate observa că decizia este trecută la nivelul Colegiilor de conducere, Consiliul Superior al Magistraturii urmând să dea „îndrumări” pentru stabilirea unei „liste” asemănătoare/identice de procese de urgență deosebită. Dacă în cazul Colegiului de conducere al ÎCCJ nu sunt probleme (fiind un organism unic), la nivelul Colegiilor de conducere din cadrul curților de apel, riscul unor liste diferite de procese de urgență deosebită este mare, având în vedere numărul acestora (fiind 15 Curți de apel), cu atât mai mult cu cât Consiliul Superior al Magistraturii emite în această problematică „îndrumări”^[9] și nu hotărâri obligatorii.

În ceea ce ne privește considerăm că ar fi fost necesară o altă formulă legislativă care să dea putere de decizie și forță obligatorie Consiliului Superior al Magistraturii și nu unor organisme de la nivelul instanțelor judecătorești, scopul final fiind o practică unitară în domeniu, respectiv o „listă unică națională” de procese de urgență deosebită care să fie aplicabilă în justiția civilă, dând astfel substanță și principiului fundamental al unui *proces civil echitabil* care implică, printre altele și predictibilitate și previzibilitate, aspecte consacrate de art. 6 din CEDO și art. 6 C. pr. civ.

Pe de altă parte, criteriile stabilite prin Hotărârea Secției de Judecători din cadrul CSM nr. 257 din 17 martie 2020 sunt largi și pot fi de natură a genera o practică neunitară. Astfel, acest cauze care ar trebui judecate în continuare ar avea la bază următoarele criterii, în viziunea Consiliului Superior al Magistraturii:

- cauze a căror suspendare ar fi de natură să cauzeze reclamantului o pagubă iminentă, însemnată și care nu s-ar putea repara ori a cărei reparare ar fi dificilă în viitor;
- cele generate de aplicarea măsurilor prevăzute de Decretul nr. 195/2020 al Președintelui României, inclusiv cele referitoare la procedura achizițiilor publice.

În ceea ce privește procesele civile de *urgență deosebită*, acestea vor fi judecate în continuare pe perioada stării de urgență [art. 42 alin. (1) teza 1 din Decret], instanțele judecătorești, ținând seama de împrejurări, putând fixa termene scurte, inclusiv de la o zi la alta sau chiar în aceeași zi [art. 42 alin. (2) din Decret]. Această regulă implică soluționarea cu celeritate a acestor cauze civile, aspect prevăzut, de altfel, și de Codul de procedură civilă în art. 241: „judecătorul poate fixa termene scurte, chiar de la o zi la alta”. Deși, art. 42 alin. (2) din Decret consacră această regulă care poate asigura celeritatea procedurii, totuși, aspectele privitoare la citare prevăzute în Codul de procedură civilă rămân pe deplin aplicabile, respectiv art. 159 C. pr. civ. (termenul de înmănare a citației în cazuri urgente) sau art. 229 cu privire la termenul în cunoștință^[10].

^[9] Din formulare tragem concluzia că aceste îndrumări nu pot fi obligatorii pentru Colegiile de conducere, fiind consultative; astfel, la data de 17 martie 2020, Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii a adoptat Hotărârea nr. 257 prin care sunt puse în aplicare prevederile Decretului nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României – <https://www.csm1909.ro/ViewFile.ashx?guid=73d25b20-3840-4e27-b815-9b59bbeb3ef1> | InfoCSM

^[10] În aceeași sens, cu privire la aplicarea art. 241 alin. (1) C. pr. civ., a se vedea I. Gîlcă, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, vol. I, p. 817.

Prin derogare de la principiul potrivit cu care procesul se judecă, ca regulă, la sediul instanței, în ședință publică (art. 17 C. pr. civ.) – ceea ce implică prezența părților personală sau prin mandatar, în sala de ședință – pe perioada stării de urgență, când este posibil, instanțele judecătorești dispun măsurile necesare pentru desfășurarea ședinței de judecată prin videoconferință [art. 42 alin. (3) din Decret], soluție specifică și uzuală, mai ales în cazul proceselor derulate în fața unui tribunal arbitral. Derogarea cu privire la modalitate de derulare a ședinței de judecată trebuie privită punctual, toate celelalte garanții, principii și drepturi procesuale urmând a fi respectate conform Codului de procedură civilă. În acest cazuri de videoconferință, ședința de judecată (cercetare judecătorească sau dezbateri în fond) urmează a respecta toate regulile instituite de Codul de procedură civilă specifice acestor etape procesuale.

În ceea ce privește *citarea și comunicarea actelor de procedură*, art. 42 alin. (3) din Decret prevede că instanțele vor proceda la comunicarea actelor de procedură prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Această modalitate este prevăzută și de art. 154 alin. (6) C. pr. civ.: *„comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop”*. Din analiza art. 154 alin. (6) C. pr. civ. rezultă două aspecte^[11]:

1. Citarea prin aceste mijloace moderne *„se poate face”* ceea ce înseamnă că, rămâne ca regulă, aplicarea art. 154 alin. (1)-(4) C. pr. civ. (citarea prin agent procedural sau prin poștă);

2. Citarea prin mijloace moderne se poate face *numai dacă „partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest sens”*.

În contextul dispoziției inserate de art. 42 alin. (3) din Decret, este necesar să se stabilească dacă această dispoziție impusă de starea de urgență derogă în totalitate sau numai în parte de la cele două condiții prevăzute de art. 154 alin. (6) C. pr. civ. În ceea ce ne privește, opinăm că art. 42 alin. (3) din Decret derogă parțial de la art. 154 alin. (6) C. pr. civ. Astfel, *„când este posibil, instanțele judecătorești (...) procedează la comunicarea actelor de procedură prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia”*. Sensul expresiei *„când este posibil”* ar trebui să aibă semnificația dată de Codul de procedură civilă în art. 154 alin. (6) care prevede că *„dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop”* se poate cita prin mijloace moderne. Însă spre deosebire de art. 154 C. pr. civ. considerăm că, dacă partea indică datele în acest sens, instanța va trebui să citeze prin mijloace moderne, *dând prioritate acestei modalități*, raportat desigur la cauzele instituirii stării de urgență. Pe de altă parte, toate formalitățile referitoare la această modalitate de citare, prevăzute de Codul de procedură civilă, urmează a se aplica ca atare^[12].

[11] A se vedea și G. Florea, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Universul Juridic, București 2016, vol. I, p. 601-602.

[12] Avem în vedere art. 154 alin. (6) și (6¹) C. pr. civ. – Comunicarea actelor de procedură va fi însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței care va înlocui ștampila instanței și semnătura grefierului de ședință din mențiunile obligatorii ale citației. Fiecare instanță va avea o singură semnătură electronică extinsă pentru citații și acte de procedură; Citațiile și celelalte acte de procedură menționate la alin. (6) se consideră comunicate la momentul la care au primit mesaj din partea sistemului folosit că au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta.

În completarea Codului de procedură civilă, art. 42 alin. (4) din Decret instituie o *cauză de amânare specială* care poate fi dispusă la cerere, în situația în care partea interesată se află în izolare la domiciliu, în carantină sau spitalizată în contextul pandemiei de COVID-19.

Ipoteza de amânare este impusă de contextul medical/epidemiologic ce a generat instituirea stării de urgență și, desigur, ca orice alt aspect dedus judecății *trebuie dovedită* la cazul concret (fiind în cazul unei probleme medicale, deci a unei *situații de fapt*, este admisibil orice mijloc de probă). Dispozițiile art. 42 alin. (4) din Decret vin să asigure și respectarea dreptului la apărare al părții (cu toate că aceasta nu este obligată să fie prezentă personal, ca regulă, în procesul civil) care – din motive medicale specifice – solicită amânarea judecății, aspect care opinăm că ar fi putut fi obținut și în temeiul art. 222 alin. (1) C. pr. civ.: „amânarea judecății pentru lipsă de apărare poate fi dispusă, la cererea părții interesate, numai în *mod excepțional*, pentru *motive temeinice* și care *nu sunt imputabile părții sau reprezentantului ei*”^[13].

Textul din Decret *nu limitează posibilitatea de amâna cauza de mai multe ori, pe acest temei*, desigur numai pe perioada cât este activă starea de urgență. Când instanța respinge cererea de amânare a judecății în considerarea necesității de a soluționa cauza în contextul instituirii prezentei stări de urgență, va amâna, la cererea părții sau din oficiu, pronunțarea în vederea depunerii de concluzii scrise^[14].

În fine, cu privire la aceste procese civile de urgență deosebită ce vor continua să fie judecate pe perioada stării de urgență, trebuie analizată corelat și dispoziția de la art. 41 din Decret, care nu este pe deplin lămuritoare sub aspectul soluției tehnico-legislative și poate genera o practică neunitară. Astfel, art. 41 prevede că *prescripțiile și termenele de decădere de orice fel nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență* instituite potrivit prezentului decret, dispozițiile art. 2.532 pct. 9 teza a II-a din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil sau alte dispoziții legale contrare nefiind aplicabile.

În primul rând, *prescripțiile (...) de orice fel* nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență. Textul reglementează o problemă de prescripție „*de orice fel*”, ceea ce ne poate conduce în două zone de materie:

1. *Prescripția dreptului material la acțiune* – reglementată de Codul civil, deci o problemă de drept substanțial.
2. *Prescripția dreptului de a obține executarea silită* – reglementată de Codul de procedură civilă, deci un aspect de drept procesual civil.

Această dublă abordare considerăm că se impune, având în vedere formularea din text care este generală – „*prescripțiile ... de orice fel*”.

În ceea ce privește **prescripția extinctivă**, art. 41 din Decret derogă de la 2523-2531 C. civ. „Începutul prescripției extinctive” în sensul că – în perioada stării de urgență – nu începe să curgă termenul de prescripție pentru toate situațiile prevăzute de Codul civil. Desigur, momentele de

^[13] Totuși, în sens contrar, a se vedea M. Tăbărcă, *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, vol. I, p. 783 – autoarea consideră că art. 222 C. pr. civ. are în vedere apărarea asigurată de o persoană calificată – avocat”.

^[14] Se asigură astfel un echilibru între respectarea principiului dreptului la apărare și a principiului soluționării cauzei urgente cu celeritate (n.a.).

la care ar fi trebuit să curgă prescripția, așa cum sunt prevăzute în art. 2523-2531 C. civ. trebuie să se situeze în perioada stării de urgență. Dacă aceste momente au fost anterioare stării de urgență, prescripția a început să curgă, pentru aceste termene aplicându-se o altfel de măsură, respectiv cea a *suspendării*.

Referitor la prescripțiile care deja sunt în curs la data instituirii stării de urgență, acestea se suspendă pe toată durata stării de urgență, realizându-se o transpunere a cauzei generale de suspendare a prescripției prevăzute de art. 2532 pct. 10 C. civ., respectiv „*în alte cazuri prevăzute de lege*”.

În același timp a fost suprimată temporar dispoziția de la art. 2532 pct. 9 teza a II-a C. civ.: „*forța majoră, când este temporară nu constituie o cauză de suspendare a prescripției decât dacă survine în ultimele 6 luni înainte de expirarea termenului de prescripție*”.

Cu privire la **prescripția dreptului de a obține executarea silită**, textul din Decret derogă de la art. 706 alin. (2) C. pr. civ. (momentul de la care va curge) și vine cu o concretizare a unei cauze de suspendare a acestei prescripții, prevăzute la art. 708 pct. 4 C. pr. civ. (în alte cazuri prevăzute de lege).

În al doilea rând, în ceea ce privește **decăderea**, art. 41 din Decret nu face nicio distincție, din contră uzitează formula generală „termenele de decădere *de orice fel* nu încep să curgă, iar, dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență”. Astfel, apare firesc întrebarea – care va genera, în opinia noastră și practică neunitară” – dacă textul din Decret se referă numai la decăderea de *drept substanțial* (reglementată de Codul civil) sau se referă atât la decăderea de drept substanțial, cât și la decăderea de *drept procesual* (reglementată de Codul de procedură civilă)?

Având în vedere că legiuitorul (în speță Președintele României) nu distinge, opinăm că *au fost avute în vedere ambele tipuri de decădere*, atât cea de drept substanțial, cât și cea de drept procesual, cu consecințele specifice în planul procesului civil, chiar dacă acestea pot părea aparent nejustificate sau exagerate. De exemplu, pe perioada stării de urgență nu se va mai putea invoca decăderea din dreptul de propune probe sau de a invoca excepții de ordine privată, dacă pârâtul nu depune întâmpinarea în termenul legal (art. 208 C. pr. civ.), nu se mai aplică sancțiunea tardivității depunerii cererii reconvenționale (art. 209 C. pr. civ.), nu mai este incidentă sancțiunea decăderii din dreptul de propune probe (art. 254 C. pr. civ.), înlăturarea decăderii pentru nerespectarea termenului de exercitare a unei căi de atac de retracție sau de reformare etc. Sigura condiție este ca momentul de la care începe să curgă termenul de decădere să fie localizat în perioada stării de urgență (și atunci acest termen nu începe să curgă), iar dacă a început să curgă termenul și nu s-a împlinit până la instaurarea stării de urgență, acest termen se va *suspenda*, cu consecința înlăturării sancțiunii decăderii în ambele situații. În același sens, urmează a se aplica art. 41 și în cazul decăderilor de drept substanțial.

II. Alte procese civile decât cele urgență deosebită

Cu privire la aceste procese, art. 42 alin. (6) din Decret prevede că judecarea acestora *se suspendă deplin drept* pe durata stării de urgență instituite prin acesta, fără a fi necesară efectuarea vreunui act de procedură în acest scop. Suntem în prezența unui *caz de suspendare obligatorie, de drept*

a judecării, respectiv o concretizare a cazului reglementat de art. 412 alin. (1) pct. 8 C. pr. civ.: „în alte cazuri prevăzute de lege”.

Respect pentru oameni și cărți

Pentru a opera această suspendare nu este necesară efectuarea niciunui act de procedură în acest sens, instanța constatând din oficiu acest incident procedural, indiferent dacă partea formulează sau nu o cerere în acest sens. Opinăm că, totuși, se impune *pronunțarea încheierii de suspendare a cauzei*, așa cum prevede art. 414 C. pr. civ., încheiere care are regimul procesual prevăzut de Codul de procedură civilă^[15].

Această suspendare obligatorie de drept va opera pe toată durata stării de urgență, iar, la sfârșitul acestei perioade, *judecarea proceselor suspendate se va relua din oficiu*. În acest sens, în termen de 10 zile de la încetarea stării de urgență, instanța de judecată va lua măsuri pentru fixarea termenelor de judecată și citarea părților [art. 42 alin. (8) din Decret], deci, judecata se va relua din oficiu, cu citarea părților, acestea nemaiaivând termen în cunoștință.

Legiuitorul a reglementat și situația **termenelor de exercitare a căilor de atac** pentru aceste procese pentru care este incidentă suspendarea de la art. 42 alin. (6) din Decret, în sensul că:

- *termenele de exercitare a căilor de atac* în aceste cauze, aflate în curs la data instituirii stării de urgență, *se întrerup*, urmând a curge noi termene, de aceeași durată, de la data încetării stării de urgență. Pentru a opera întreruperea, condiția impusă de art. 42 alin. (7) din Decret se referă la faptul că acest termen legal imperativ (pentru exercitarea căii de atac) a început să curgă și nu s-a finalizat până la declararea stării de urgență, context în care va curge un termen de aceeași natură și de aceeași durată cu termenul inițial, de la data încetării acestei situații speciale. Având în vedere că textul legal nu distinge, cazul de întrerupere urmează a fi aplicabil atât căilor de atac de reformare (apel, recurs), cât și căilor de atac de retractare (contestație în anulare, revizuire)^[16].
- în acele cauze în care au fost declarate căi de atac până la data emiterii Decretului, dosarele se înaintează instanței competente după încetarea stării de urgență. În realitate, această dispoziție de la art. 42 teza finală nu reglementează un caz de întrerupere a termenului de exercitare a căii de atac, cu un caz asimilat de suspendare de drept a judecării (atât timp cât dosarul nu se înaintează la instanța competentă semnifică faptul că, în concret, nu se va face niciun act de procedură, ceea ce echivalează practic cu o suspendare a judecării). În privința sferei de aplicare a acestei dispoziții legale, textul aparent ar avea în vedere căile de atac de reformare (apel, recurs) pentru că numai în cazul acestora dosarul *se înaintează* la o altă instanță spre competentă soluționare, respectiv instanța ierarhic superioară (art. 95 pct. 2

^[15] A se vedea în sens contrar art. 8 alin. (2) din Hotărârea Secției de Judecători din cadrul CSM nr. 257 din 17 martie 2020 care prevede că „*în materiile nonpenale nu se va întocmi încheiere de suspendare*”; practic, prin inexistența încheierii de suspendare se suprimă și dreptul părții de ataca această măsură a suspendării, în cazuri care ar justifica pe deplin un asemenea demers – de exemplu atunci când s-a suspendat o cauză care era de urgență deosebită potrivit hotărârii Colegiului de conducere!!! (n.a.).

^[16] De asemenea, aceeași soluție este aplicabilă și căilor de atac *sui generis*, cum ar fi, de pildă, acțiunea în anulare formulată împotriva ordonanței de plată, cererile de reexaminare de orice fel. De asemenea, și *termenul pentru exercitarea contestației la executare*, suportă același regim juridic, acest mijloc procesual putând fi apreciat drept o cale de atac *sui generis* îndreptată împotriva actelor de executare silită sau a refuzului executorului judecătoresc de a efectua o executare silită sau de a îndeplini un act de executare în condițiile legii, iar termenul de exercitare a contestației la executare este un termen procedural de decădere. (N.R. – Prof. univ. dr. Gabriela Răducan).

și 3 C. pr. civ., art. 96 pct. 2 și 3 C. pr. civ., art. 97 pct. 1 C. pr. civ.)^[17]. În cazul căilor de atac de retractare (contestație în anulare, revizuire) competența aparține chiar instanței care a pronunțat hotărârea atacată (art. 505 C. pr. civ., art. 510 C. pr. civ.) ceea ce nu ar determina o „înaștere a dosarului”. Totuși, opinăm că și în cazul căilor de atac de retractare dispoziția de la art. 42 teza finală este *pe deplin aplicabilă* în lumina următoarelor argumente:

- și în cazul contestației în anulare sau revizuirii putem fi în ipoteza unei trimiteri a dosarului spre competență soluționare (de exemplu dacă se atacă o hotărâre a instanței de recurs, iar dosarul este revenit la instanța de fond; dacă se atacă o hotărâre din apel, iar dosarul este la instanța de recurs^[18]);
- în cazul în care dosarul se află chiar la instanța competentă să soluționeze calea de atac de retractare, textul legal ar trebui interpretat în sensul că dosarele se înașteră completului competent după încetarea stării de urgență. O asemenea soluție considerăm că ar veni în întâmpinarea voinței reale a legiuitorului care a dorit o stopare a judecării oricăror căi de atac declarate de părți, pe perioada stării de urgență.

În finalul materialului, considerăm că se mai impun următoarele precizări:

- art. 47 alin. (7) din Decret exclude de la aplicare, pentru aceste alte procese civile decât cele urgență deosebită, aplicarea art. 41 din Decret, teza referitoare la „decăderi de orice fel” deoarece în aceste cazuri, pe de o parte, termenele se întrerup, iar pe de altă parte, căile de atac au fost deja declarate, ambele situații excluzând problematica unor termene în curs, sub riscul intervenirii decăderii.
- art. 47 alin. (6) din Decret, deși se referă la „procesele civile” *nu este aplicabil proceselor derulate în fața unui Tribunal Arbitral* deoarece alin. (6) face trimitere la art. 42 alin. (1) din Decret, adică la acele procese care nu intră în lista de procese de urgență deosebită, stabilite ca atare de Colegiile de conducere ale ÎCCJ și a Curților de apel, organisme care nu au competențe în materie de arbitraj. Însă, considerăm că sunt pe deplin aplicabile, în materie de arbitraj, dispozițiile art. 41 din Decret. Soluția de neaplicare a art. 47 alin. (6) din Decret considerăm că se impune și în cazul *altor organe jurisdicționale sau cu activitate jurisdicțională* (Curtea Constituțională, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Instituțiilor Arbitrale în materie sportivă, Consiliul Național de Soluționare a Contestațiilor etc.)

^[17] Tot în sfera de aplicare a acestei dispoziții din Decret, în aplicarea regulii de drept *eadem ratio eadem solutio*, apreciem că vor intra și situațiile referitoare la rezolvarea **conflictelor de competență** (potrivit art. 134 C. pr. civ. „Instanța înaintea căreia s-a ivit conflictul de competență va suspenda din oficiu judecata cauzei și va înainta dosarul instanței competente să soluționeze conflictul”), a **cererilor de strămutare** în care s-a cerut dosarul a cărui strămutare se cere [art. 142 alin. (3) C. pr. civ.]: „La primirea cererii de strămutare, instanța competentă să o soluționeze va putea să solicite dosarul cauzei”, a unor modalități de efectuare a **comisiilor rogatorii**, a situațiilor de **conexitate** sau **litispendență**, de principiu, când e vorba de **reunirea unor dosare aflate pe rolul unor instanțe diferite și alte asemenea situații**. (N.R. – Prof. univ. dr. Gabriela Răducan).

^[18] Ca și în cazul revizuirii privind contrarietatea de hotărâri, întemeiate pe dispozițiile art. 509 pct.8 C. pr. civ., prin raportare la art. 510 alin.(2) C. pr. civ.: „(2) În cazul dispozițiilor art. 509 alin. (1) pct. 8, cererea de revizuire se va îndrepta la instanța mai mare în grad față de instanța care a dat prima hotărâre. Dacă una dintre instanțele de recurs la care se referă aceste dispoziții este înalta Curte de Casație și Justiție, cererea de revizuire se va judeca de această instanță” (N.R. – Prof. univ. dr. Gabriela Răducan).

– toate aspectele prevăzute de art. 42 din Decret urmează a se aplica pe durata stării de urgență, în mod corespunzător, și în procedurile de competența Inspecției Judiciare (art. 44 din Decret), aspect de altfel firesc, având în vedere că și procesul disciplinar este un proces civil – *lato sensu*.

În privința **executării silită** – a doua fază a procesului civil, Decretul nr. 195/2020 reglementează în două articole, respectiv art. 41 (analizat în prezentul material) și art. 42 alin. (5) care prevede că activitatea de executare silită continuă numai în cazurile în care este posibilă respectarea regulilor de disciplină sanitară stabilite prin hotărârile Comitetului Național privind Situațiile Speciale de Urgență, în scopul ocrotirii drepturilor la viață și la integritate fizică ale participanților la executarea silită.

Se poate observa că *regula instituită constă în continuarea executării silită*, în formele și modalitățile prevăzute de Codul de procedură civilă sau alte legi speciale în materie de executare silită^[19] (ex. Codul de procedură fiscală). Prin excepție, nu se vor face acte de executare silită dacă nu este posibilă respectarea regulilor de disciplină sanitară^[20].

În concret, în aplicarea acestei dispoziții legale, urmează a se avea în vedere următoarele^[21]:

- executorul judecătoresc este cel care apreciază dacă efectuează un act de executare silită sau nu, respectiv dacă, în concret, este posibilă respectarea regulilor de disciplină sanitară în scopul ocrotirii drepturilor la viață și la integritate fizică ale participanților la executarea silită.
- raportarea pe care trebuie să o facă executorul judecătoresc este impusă de Decret la regulile de disciplină sanitară stabilite prin hotărârile Comitetului Național privind Situațiile Speciale de Urgență^[22]. Cu toate acestea, în concret, considerăm că executorul judecătoresc are o sarcină foarte dificilă de a aprecia o situație de fapt sanitară și încadrarea acesteia în prescripțiile indicate de hotărârile CNSSU, sarcină care poate excede competenței profesionale specifice a organului de executare. Fiind în ipoteza unei situații de fapt, aceasta va putea fi probată prin orice mijloc de probă;
- în cazul în care executorul refuză efectuarea actului de executare silită prin raportare la art. 42 alin. (5) C. pr. civ., partea interesată (de regulă, creditorul) va putea formula contestație la executare împotriva refuzului de executare silită [art. 712 alin. (1) teza finală C. pr. civ.] sau dacă efectuează un act de executare silită cu nerespectarea regulilor de disciplină sanitară stabilite prin hotărârile Comitetului Național privind Situațiile Speciale de Urgență^[23], se va putea formula contestație la executare silită propriu-zisă de către debitor sau de orice altă persoană interesată vătămată prin executare silită [art. 712 alin. (1) teza 1 C. pr. civ.].

^[19] Art. 42 alin. (5) se referă la executare silită în general, ceea ce ne conduce la ideea că a fost avută în vedere atât executarea civilă de drept comun din Codul de procedură civilă, cât și executarea silită din materie fiscală (n.a.).

^[20] În acest caz am fi în ipoteza unei nulități virtuale necondiționate de existența unei vătămări cu incidența art. 176 pct. 6 C. pr. civ. (alte cerințe legale extrinseci actului de procedură). (n.a.).

^[21] Ipoteze care sunt aplicabile, în mod corespunzător, și executării fiscale (n.a.).

^[22] În conformitate cu art. 51 alin. (1) și (2) din Decret: (1) Autoritățile și instituțiile publice stabilesc măsurile care se impun pentru asigurarea desfășurării optime a activității, cu respectarea regulilor de disciplină sanitară stabilite de autoritățile cu atribuții în domeniu, inclusiv prin hotărârile Comitetului Național privind Situațiile Speciale de Urgență, urmărind cu prioritate asigurarea prevenției și reducerea riscului de îmbolnăvire. (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică și organelor de conducere ale profesiorilor de avocat, notar public, executor judecătoresc, precum și ale celorlalte profesii.

^[23] Considerăm că motivul de contestație la executare este incident în cazul în care nu s-au respectat aceste reguli, nefiind necesar să se producă și consecințe negative medicale în acest sens (gen îmbolnăvirea cu COVID – 19) – (n.a.).